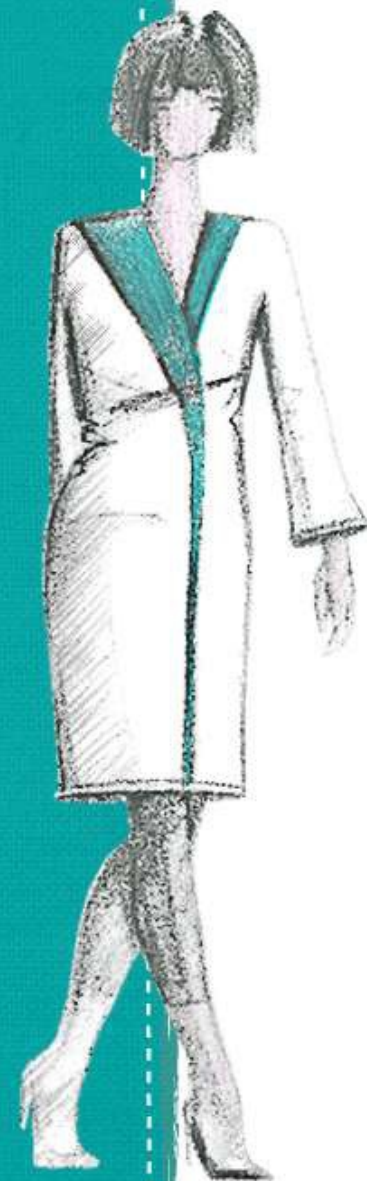

HISTORIA FARTUCHA MEDYCZNEGO

PRO
media
Medica

HISTORIA FARTUCHA MEDYCZNEGO

- Czasy najdawniejsze (str.3)
- Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych (str.4-12)
- XVII wiek – medycyna bez bakterii (str.13-14)
- XVIII wiek – idą zmiany (str.15)
- XIX wiek – Przełom (str.16-24)
- Podsumowanie (str.25-26)
- Wielka przyszłość fartucha medycznego (str.27)
- Materiały źródłowe (str.28)

Czasy najdawniejsze

Hipokrates z Kos (ur. 460 r. p. n. e)

Napisał zbiór norm postępowania lekarskiego (Corpus Hipocraticum), gdzie obok sformułowania przysięgi lekarskiej podkreślał:

- potrzebę wzbudzania zaufania u pacjentów,
- rolę właściwego ubioru i wyglądu ogólnego (proponował wzór hinduski – równe zęby, przystrzyżona broda i właściwa postawa wobec pacjenta – nazywał ją "dobry służący").

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

zakonnik benedyktyn

- W VI w. wyłoniła się grupa zakonników odpowiedzialnych za opiekę nad chorymi.
- Biblijny nakaz miłosierdzia zainicjował początki szpitalnictwa.
- Pionierskie było założenie przez św. Benedykta klasztoru na Monte Cassino (529 r.).

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

- W średniowieczu posługi zdrowotne pełniły osoby zakonne a lekarz pojawiał się sporadycznie. Stan taki utrzymywał się aż do XVII w.
- Opieka medyczna kojarzyła się wówczas z głównie z habitem zakonnym. Powstawały coraz liczniejsze zakony szpitalne .

Mniszka Zakonu
Świętego Benedykta

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

- W średniowieczu posługi zdrowotne pełniły osoby zakonne a lekarz pojawiał się sporadycznie. Stan taki utrzymywał się aż do XVII w.
- Opieka medyczna kojarzyła się wówczas z głównie z habitem zakonnym. Powstawały coraz liczniejsze zakony szpitalne .

Siostry Dobrego Samarytanina
Zakonu św. Benedykta

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

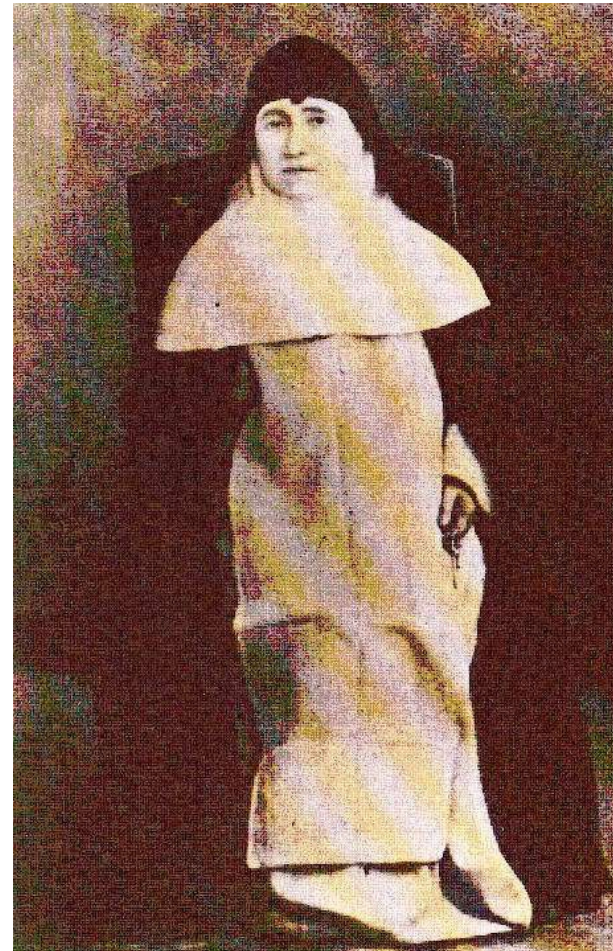
- W średniowieczu posługi zdrowotne pełniły osoby zakonne a lekarz pojawiał się sporadycznie. Stan taki utrzymywał się aż do XVII w.
- Opieka medyczna kojarzyła się wówczas z głównie z habitem zakonnym. Powstawały coraz liczniejsze zakony szpitalne .

Córki Maryi Uzdrawienia Chorych

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

- W średniowieczu posługi zdrowotne pełniły osoby zakonne a lekarz pojawiał się sporadycznie. Stan taki utrzymywał się aż do XVII w.
- Opieka medyczna kojarzyła się wówczas z głównie z habitem zakonnym. Powstawały coraz liczniejsze zakony szpitalne .

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

- W średniowieczu posługi zdrowotne pełniły osoby zakonne a lekarz pojawiał się sporadycznie. Stan taki utrzymywał się aż do XVII w.
- Opieka medyczna kojarzyła się wówczas z głównie z habitem zakonnym. Powstawały coraz liczniejsze zakony szpitalne .

Franciszkanki Szpitalne

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

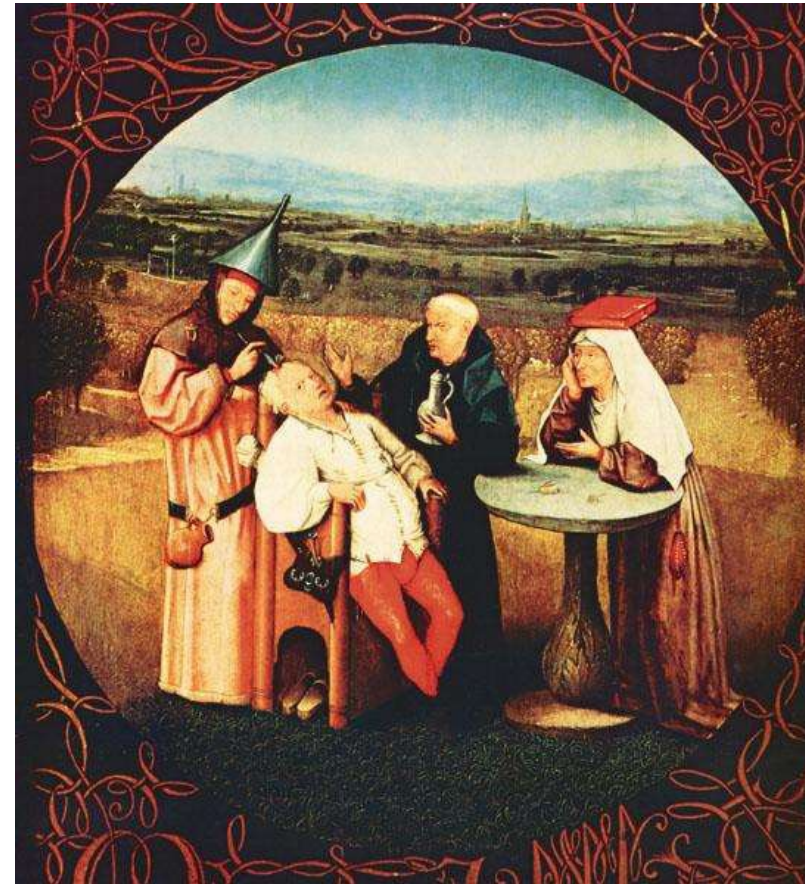
- W średniowieczu posługi zdrowotne pełniły osoby zakonne a lekarz pojawiał się sporadycznie. Stan taki utrzymywał się aż do XVII w.
- Opieka medyczna kojarzyła się wówczas z głównie z habitem zakonnym. Powstawały coraz liczniejsze zakony szpitalne .

Siostry Szpitalne Najświętszego Serca Jezusa

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

- W średniowieczu posługi zdrowotne pełniły osoby zakonne a lekarz pojawiał się sporadycznie. Stan taki utrzymywał się aż do XVII w.
- Opieka medyczna kojarzyła się wówczas z głównie z habitem zakonnym. Powstawały coraz liczniejsze zakony szpitalne .

H. Bosch – Leczenie głupoty przez operacyjne wycięcie fragmentu głowy

Zakony szpitalne - średniowieczne wzorce fartuchów medycznych

- Krzyżacy swoje korzenie wywodzą z grupy zakonów szpitalnych. Ich pełna nazwa to Zakon Szpitala Najświętszej Maryji Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie.
- Zakon powstał w okresie III krucjaty i oblężeniu Akki w 1191 roku. Rycerze krzyżowi pochodzenia niemieckiego założyli przy szpitalu stowarzyszenie, które miało opiekować się rannymi i chorymi Niemcami.
- Wielki Szpitalnik – komtur elbląski, członek rządu zakonu, teoretycznie zajmował się działalnością charytatywną zakonu. Faktycznie pełnił funkcję ministra dyplomacji.

Brat - rycerz zakonu krzyżackiego.
Fragment wystawy w Malborku.

XVII wiek – medycyna bez bakterii

- W XVII wieku nadal nie istniała poprawna wiedza dotycząca bakterii. Nadal niedostrzegana była kwestia higieny personelu medycznego, który nierzadko sam przenosił choroby.

XVII wiek – medycyna bez bakterii

- W drugiej połowie XVII wieku nastąpił rozwój wiedzy o organizmie i jego działaniu.
- Lekarz, jako osoba o szczególnym znaczeniu społecznym, aspirował do stanu wyższego. Stąd dbano bardziej o powagę i elegancję ubioru niż jego przydatność w zawodzie. Stan taki utrzymywał się aż do XVIII w.

Rembrandt van Rijen: „Lekcja anatomii Doktora Tulpa” (1632, Haga)

XVIII wiek – idą zmiany

- W XVIII wieku w Anglii utworzono tzw. Voluntary Hospitals, (Westminster Infirmary, London Hospital). Wprowadzono w tych ośrodkach podział personelu opiekującego się chorymi bezpośrednio. Funkcję tę pełniły starsze kobiety dzielące się na „nurses” i „watches”.
- Pomimo braku wiedzy o bakteriach brytyjscy lekarze T. Dehman i A. Gordon doszli do wniosku, że ubrania lekarzy i akuszerki pełnią rolę czynnika przenoszącego chorobę.

XIX wiek – Przełom

- **Florencja Nightingale**
Od niej zaczyna się historia nowożytnego pielęgniarstwa. W czasie wojny krymskiej w latach 1854-1856 ta młoda Angielka zajmowała się rannymi, a później tworzyła podstawy teoretyczne pielęgniarstwa.

Florencja Nightingale (1820-1910)

XIX wiek – Przełom

Florence Nightingale i jej pielęgniarki

- Florence Nightingale zawdzięczamy ustalenie trendu wzornictwa strojów pielęgniarskich pod kątem ich przydatności medycznej oraz utrwalenie ich świeckiego wyglądu.

XIX wiek – Przełom

Wzory strojów pielęgniarskich wg Florencji Nightingale

Kasia Liszaj z II roku pielęgniarstwa w stroju Florencji Nightingale.(Fot. Justyna Wawak)

Katarzyna Wolnik // kasia@promedia.med.pl // +48 609 444 909

XIX wiek – Przełom

Wzory strojów pielęgniarskich wg Florencji Nightingale

XIX wiek – Przełom

Kadra szpitala w Radzynie Podlaskim, 1849 rok

XIX wiek – Przełom

Polskie pielęgniarki, ok. 1890 rok

XIX wiek – Przełom

Professor Ludwik Rydygier i asystenci (XIXw.)

XIX wiek – Przełom

Dopiero w XIX w. odkrycia L. Pasteura i R. Kocha utorowały drogę nowemu - aseptycznemu podejściu do leczenia.

W latach 80-tych XIX wieku coraz więcej procedur aseptycznych. Zaczęto nosić fartuchy lekarskie, gumowe rękawiczki i maski na twarzach operujących.

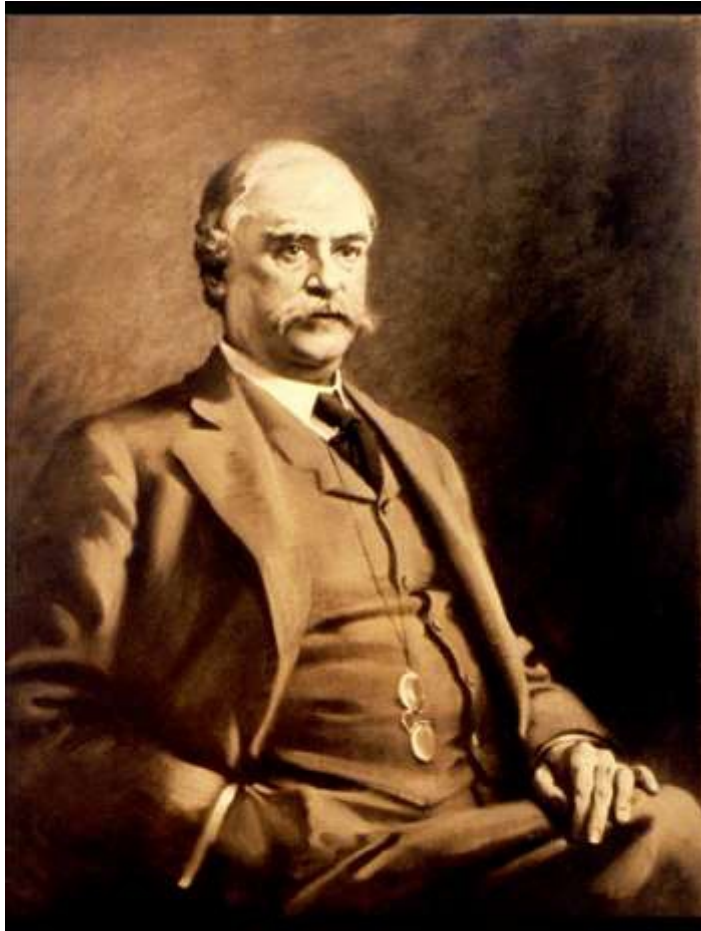

Ludwik Pasteur w otoczeniu współpracowników, pielęgniarek i małych pacjentów

Robert Koch, w latach 1872-80, był w Wolsztynie lekarzem powiatowym

XIX wiek – Przełom

- W roku 1886 Robert-Wood Johnson założył w Stanach Zjednoczonych firmę Johnson & Johnson, która jako pierwsza rozpoczęła seryjną produkcję ubrań chirurgicznych oraz materiałów do ich szycia.

Podsumowanie

- Wizerunek medyka zmieniał się wraz z wiedzą medyczną.
- Obecne standardy ubiorów medycznych zostały wypracowane dopiero, kiedy zrozumiano ich ogromny udział w skutecznym leczeniu.

Stroje pielęgniarek od XIX wieku do współczesności. VI Bałtycki
Festiwal Nauki 2008 (Fot. Justyna Wawak)

Katarzyna Wolnik // kasia@promedia.med.pl // +48 609 444 909

Podsumowanie

- Wiek XIX stał się przełomowy dla idei stroju medycznego.
- W XX wieku fartuch medyczny stał się podstawowym narzędziem i atrybutem wizerunku zawodu lekarskiego, bez którego trudno wyobrazić sobie prawidłowe i skuteczne wykonywanie posługi wobec społeczeństwa.
- Obecnie projektowane stroje medyczne uwzględniają zarówno wymogi medyczne, potrzeby pacjentów jak i wygodę personelu medycznego.
- Fartuch medyczny spełnia w naszych czasach również funkcje wizerunkowe, reklamowe i marketingowe.

Wielka przyszłość fartucha medycznego

W XXI wieku możemy oczekiwać fantastycznych zmian jakości stroju medycznego. Zmiany te będą polegały na:

- zastosowaniu nowych niebrudzących i bakteriobójczych materiałów,
- zastosowaniu nanotechnologii w tworzeniu materiałów ubraniowych, co wprowadzi nowe nieznane jeszcze funkcjonalności stroju,
- połączeniu materiałów z elektronicznymi układami scalonymi (chipy), które otworzą erę inteligentnych ubrań lekarskich, np. będą regulowały kolor materiału, temperaturę ubioru, jego wilgotność, elastyczność, połączone z systemem będą dostarczały informacji o skażeniu otoczenia, o użytkowniku, jego zdrowiu (przepracowaniu) itd.

Materiały źródłowe

- **Literatura**

- Bardach J., Leśnodorski B., Pietrzak M., *Historia państwa i prawa polskiego*, Warszawa 1979
- Podgórska-Klawe Z., *Od hospicjum do współczesnego szpitala*, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1981
- Ryszard Kubisz: Zarys ewolucji szpitalnictwa w Europie do XIX wieku.
- Elżbieta Januchta: Rozwój pielęgniarstwa epidemiologicznego. Rys historyczny – część I
- Wykłady – prof. Wanda Wojtkiewicz

- **Obrazy**

- Muzeum Ludwika Pasteura w Paryżu,
- Muzeum Roberta Kocha w Wolsztynie,
- Muzeum Florencji Nightingale w Londynie.

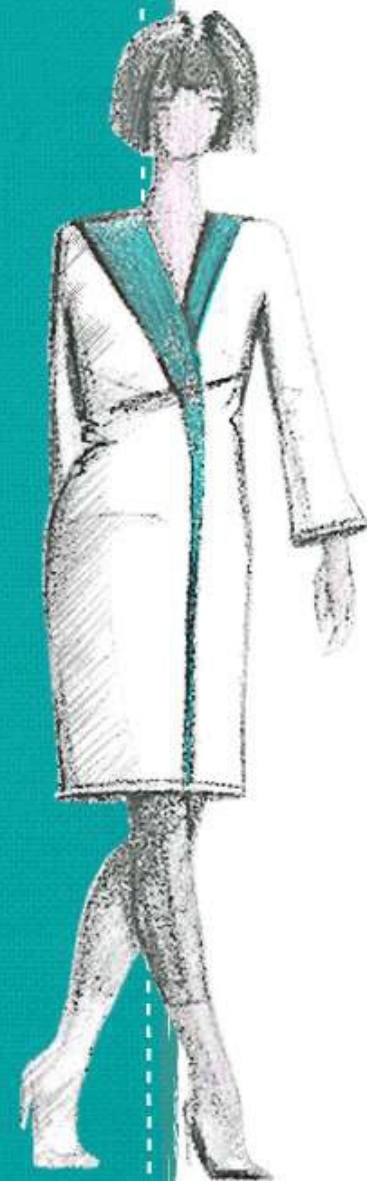
- **Zdjęcia**

- VI Bałtycki Festiwal Nauki w Słupsku 2008, publikacja GP.24 Serwis Głosu Pomorza, fotografie Justyna Wawak
  - Pokaz „Stroje pielęgniarek od XIX wieku do współczesności” autorstwa Jolanty Braulińskiej-Mysiak i Bożeny Matyjaszek. Fotografie wykonała Justyna Wawak
- Katarzyna Wolnik // kasia@promedia.med.pl // +48 609 444 909

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

2014

PRO
media
Medica

Autor:
Krzysztof Wicha